

ZAKON

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VANPARNIČNOM POSTUPKU

Član 1.

U Zakonu o vanparničnom postupku („Službeni glasnik SRS”, br. 25/82 i 48/88 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 – dr. zakon, 18/05 – dr. zakon, 85/12 i 45/13 – dr. zakon), u članu 1. stav 1. reč: „redovni” briše se.

U stavu 2. reč: „redovnih” briše se.

Član 2.

U članu 3. stav 3. reči: „iz člana 77. stav 3.” zamenjuju se rečima: „predviđene odredbama”.

Član 3.

U članu 6. reči: „iz člana 84.” zamenjuju se rečima: „predviđeni odredbama”.

Član 4.

U članu 16. stav 2. reči: „(član 354. Zakona o parničnom postupku)” brišu se.

Član 5.

U članu 17. stav 3. reči: „stručni saradnik” zamenjuju se rečima: „sudijski pomoćnik”.

Član 6.

U članu 28. stav 1. reči: „člana 162. Zakona o parničnom postupku” zamenjuju se rečima: „Zakona o parničnom postupku o troškovima postupka u kome javni tužilac učestvuje kao stranka”.

Član 7.

Posle člana 30. dodaju se čl. 30a do 30i, koji glase:

„Član 30a

(1) Sud može javnom beležniku poveriti sprovođenje postupka za koji je po zakonu nadležan ili preduzimanje pojedinih vanparničnih radnji pod uslovima koji su predviđeni ovim zakonom.

(2) Sud ne može poveriti javnom beležniku sprovođenje postupka u statusnim i porodičnim stvarima, sprovođenje postupka za određivanje naknade za eksproprisanu nepokretnost, vođenje javnih knjiga i registara za koje je zakonom predviđeno da ih vodi sud, sastavljanje isprava za koje je ovim ili posebnim zakonom predviđena isključiva nadležnost suda i sprovođenje postupka za raspravljanje zaostavštine kada je za nasleđivanje merodavno pravo strane države.

Član 30b

(1) Rešenje kojim se javnom beležniku poverava sprovođenje postupka ili preduzimanje pojedine procesne radnje donosi sudija kojem je dodeljen predmet.

(2) Protiv rešenja kojim se javnom beležniku poverava sprovođenje postupka ili preduzimanje pojedine procesne radnje nije dozvoljena žalba.

Član 30v

(1) Rešenje o određivanju javnog beležnika kojem se upućuje povereni predmet donosi predsednik suda, koji je po zakonu nadležan da sprovede postupak, odnosno da preduzme pojedinu procesnu radnju.

(2) Predmet se može uputiti javnom beležniku čije se službeno sedište nalazi na području tog suda.

(3) Ako na području suda službeno sedište ima više javnih beležnika, sud je dužan da im predmete dodeljuje ravnomerno, prema azbučnom redu njihovih prezimena.

(4) Ako je neki javni beležnik promenio prezime ili ako je princip azbučnog reda narušen zato što je javni beležnik opravdano odbio da prihvati povereni posao, prvi sledeći predmet poverava se onom javnom beležniku kojem je dodeljeno najmanje predmeta.

Član 30g

(1) Javni beležnik je dužan da prihvati posao koji mu je poveren.

(2) Javni beležnik može odbiti da sprovede postupak koji mu je poveren, odnosno da preduzme procesnu radnju koja mu je poverena kada postoji razlog za njegovo isključenje, odnosno izuzeće ili neka druga okolnost koja ga objektivno sprečava da prihvati povereni posao.

(3) O opravdanosti razloga za odbijanje poverenog posla odlučuje sud koji je doneo rešenje o poveravanju posla.

(4) Ako sud proceni da postoji opravdan razlog za odbijanje poverenog posla, naređuje javnom beležniku da vrati spise predmeta koji mu je poveren u roku od sedam dana.

Član 30d

(1) Javni beležnik je dužan da postupa po pravilima koja važe za postupak koji mu je poveren.

(2) Postojanje razloga za isključenje, odnosno izuzeće javnog beležnika i njegova dužnost da čuva službenu tajnu cene se prema pravilima postupka čije sprovođenje mu je povereno.

(3) Prilikom sprovođenja postupka, odnosno procesne radnje koja mu je poverena javni beležnik je ovlašćen da pribavlja potrebne podatke i isprave od drugih nadležnih organa, a podnesci kojima to traži oslobođeni su plaćanja taksa.

Član 30đ

(1) Rešenjem kojim poverava javnom beležniku sprovođenje postupka ili preduzimanje procesne radnje sud određuje rok u kojem mora obaviti povereni posao.

(2) Ako javni beležnik ne može da obavi poveren posao u ostavljenom roku dužan je da o tome bez odlaganja obavesti sud i učesnike.

(3) Obaveštenje mora da sadrži razloge zbog kojih povereni posao ne može da se obavi u ostavljenom roku.

(4) Pošto primi obaveštenje, sud donosi odluku da javnom beležniku ostavi naknadni rok za obavljanje poverenog posla, da posao poveri drugom javnom beležniku ili da sam sprovede postupak, odnosno pojedinu procesnu radnju.

Član 30e

(1) Sud koji je javnom beležniku poverio sprovođenje postupka ili preduzimanje pojedine procesne radnje vrši nadzor nad njegovim radom.

(2) Na zahtev suda koji mu je poverio posao javni beležnik je dužan da mu preda na uvid sve spise predmeta i podnese pismeni izveštaj o svom radu.

Član 30ž

(1) Sud donosi rešenje o oduzimanju poverenog posla javnom beležniku koji radi na štetu stranaka, stvara im suvišne troškove, neopravdano odugovlači postupak ili kada to nalažu drugi opravdani razlozi.

(2) Protiv rešenja o oduzimanju poverenog posla nije dozvoljena žalba.

(3) Rešenjem o oduzimanju poverenog posla sud naređuje javnom beležniku da prekine svaki rad na predmetu i da mu dostavi sve spise predmeta.

(4) Rešenje o oduzimanju poverenog posla sud dostavlja: javnom beležniku, učesnicima u postupku, disciplinskom tužiocu Javnobeležničke komore i ministru nadležnom za poslove pravosuđa.

Član 30z

Rešenje koje je javni beležnik doneo kao poverenik suda može se napadati pravnim lekovima pod istim uslovima i po istim pravilima kao da ga je doneo sud.

Član 30i

(1) Naknadu troškova i nagradu za rad javnom beležniku kao povereniku suda određuje i isplaćuje sud prema Javnobeležničkoj tarifi.

(2) Javni beležnik ne sme da se sporazumeva sa učesnicima o naknadi troškova i nagradi za svoj rad, niti sme od njih naplaćivati naknadu troškova i naknadu za svoj rad.

(3) O naplati taksa, predujmljivanju i naplati troškova postupka, kao i o oslobađanju učesnika u postupku od troškova postupka odlučuje se prema pravilima postupka čije je sprovođenje povereno javnom beležniku."

Član 8.

U članu 31. stav (1) menja se i glasi:

„(1) U ovom postupku sud ispituje da li su se stekli zakonski uslovi za lišenje poslovne sposobnosti punoletnog lica, odlučuje o meri lišenja poslovne sposobnosti, određuje vreme za koje će se proveriti da li postoje razlozi za dalje trajanje izrečene mere i odlučuje o vraćanju poslovne sposobnosti kada prestanu razlozi za lišenje poslovne sposobnosti.”

Član 9.

U članu 32. stav (1) menja se i glasi:

„(1) Postupak za lišenje poslovne sposobnosti sud pokreće po službenoj dužnosti, kao i na predlog organa starateljstva, supružnika, vanbračnog partnera, deteta ili roditelja lica koje treba lišiti poslovne sposobnosti.”

Član 10.

U članu 36. stav 1. menja se i glasi:

„(1) Sud će lično saslušati lice prema kome se postupak vodi, a ako se isto nalazi u zdravstvenoj ustanovi, saslušaće se obavezno u toj ustanovi, gde će se održati i ročište.”

Posle stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Sud uvažava mišljenje i stavove lica prema kome se postupak vodi, u meri u kojoj je to moguće s obzirom na stanje njegovog mentalnog zdravlja.”

Dosadašnji stav 2. postaje stav 3.

Član 11.

U članu 37. reči: „organa društveno-političke zajednice, samoupravnih organizacija i zajednica” brišu se.

Član 12.

U članu 38. stav 1. reči: „duševnom stanju” zamenjuju se rečima: „stanju mentalnog zdravlja”.

U stavu 2. reč: „organizaciji” zamenjuje se rečju: „ustanovi”.

Stav 3. menja se i glasi:

„(3) Sud može rešenjem odrediti da lice prema kome se vodi postupak, privremeno ali najduže 30 dana, bude smešteno u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu, ako je to po mišljenju lekara neophodno da se utvrdi stanje njegovog mentalnog zdravlja, osim ako bi time mogle nastupiti štetne posledice po njegovo zdravlje.”

Član 13.

U članu 39. stav 1. reč: „organizaciju” zamenjuje se rečju: „ustanovu”.

U stavu 2. reči: „svoje duševno stanje” zamenjuju se rečima: „stanje svog mentalnog zdravlja”.

U stavu 3. reči: „ne zadržava” zamenjuju se rečju: „zadržava”.

Član 14.

U članu 40. st. 2. i 3. menjaju se i glase:

„(2) U rešenju kojim je odlučio o lišenju poslovne sposobnosti sud određuje rok u kome će se proveriti da li postoje razlozi za dalje trajanje izrečene mere, a koji ne može biti duži od tri godine.

(3) U rešenju kojim se lice delimično lišava poslovne sposobnosti, sud je dužan da na osnovu rezultata medicinskog veštačenja odredi vrstu poslova koje to lice može samostalno preduzimati pored poslova na koje je zakonom ovlašćeno.”

Član 15.

Posle člana 40. dodaje se novi član 40a, koji glasi:

„Član 40a

(1) Protiv rešenja o lišenju poslovne sposobnosti, lice koje je lišeno poslovne sposobnosti može izjaviti žalbu bez obzira na stanje svog mentalnog zdravlja u roku od osam dana od dana kada mu je rešenje dostavljeno.

(2) Drugostepeni sud je dužan da o žalbi odluči u roku od osam dana od dana kada mu je žalba dostavljena.”

Član 16.

U članu 41. stav 2. reč: „organizaciji” zamenjuje se rečju: „ustanovi”.

U stavu 4. reč: „organizacije” zamenjuje se rečju: „ustanove”.

Član 17.

Član 42. menja se i glasi:

„Član 42.

(1) Kada istekne vreme proveravanja, sud po službenoj dužnosti ispituje da li i dalje postoje razlozi zbog kojih je lice lišeno poslovne sposobnosti.

(2) Ako utvrdi da i dalje postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti sud donosi rešenje kojim utvrđuje da ne postoje uslovi za vraćanje poslovne sposobnosti.

(3) U rešenju kojim je utvrdio da ne postoje uslovi za vraćanje poslovne sposobnosti sud određuje rok u kome će se proveriti da li postoje razlozi za dalje trajanje izrečene mere, a koji ne može biti duži od tri godine.

(4) Ako utvrdi da su prestali razlozi zbog kojih je lice lišeno poslovne sposobnosti, sud donosi rešenje o vraćanju poslovne sposobnosti.”

Član 18.

Posle člana 42. dodaju se čl. 42a i 42b koji glase:

„Član 42a

(1) Ako utvrdi da se stanje mentalnog zdravlja lica potpuno lišenog poslovne sposobnosti toliko popravilo da je dovoljno i delimično lišenje poslovne sposobnosti, sud određuje delimično lišenje poslovne sposobnosti.

(2) Ako utvrdi da se stanje mentalnog zdravlja lica delimično lišenog poslovne sposobnosti pogoršalo tako da su se stekli zakonski uslovi za potpuno lišenje poslovne sposobnosti, sud određuje potpuno lišenje poslovne sposobnosti.

(3) Sud je dužan da, u skladu sa utvrđenim promenama stanja mentalnog zdravlja lica delimično lišenog poslovne sposobnosti, poveća, odnosno smanji obim poslova koje ono može samostalno da preduzima pored poslova na koje je zakonom ovlašćeno.

Član 42b

(1) Sud po službenoj dužnosti ili na predlog organa starateljstva i lica iz člana 32. ovog zakona, donosi rešenje o vraćanju poslovne sposobnosti pre nego što istekne vremena proveravanja ako utvrdi da više ne postoje razlozi zbog kojih je lice lišeno poslovne sposobnosti.

(2) Ako pre nego što istekne vreme proveravanja utvrdi da se stanje mentalnog zdravlja lica koje je potpuno lišeno poslovne sposobnosti toliko popravilo da je dovoljno i delimično lišenje poslovne sposobnosti, sud po službenoj dužnosti ili

na predlog organa starateljstva i lica iz člana 32. ovog zakona određuje delimično lišenje poslovne sposobnosti.

(3) Ako pre nego što istekne vreme proveravanja utvrdi da se stanje mentalnog zdravlja lica koje je delimično lišeno poslovne sposobnosti promenilo, sud po službenoj dužnosti ili na predlog organa starateljstva i lica iz člana 32. ovog zakona donosi rešenje kojim povećava, odnosno smanjuje obim poslova koje lice delimično lišeno poslovne sposobnosti može samostalno da preuzima pored poslova na koje je zakonom ovlašćeno.”

Član 19.

U članu 61. stav 1. reči: „Službenom listu SFRJ” zamenjuju se rečima: „Službenom glasniku Republike Srbije”.

U stavu 2. reči: „Službenom listu SFRJ”, „Službenom glasniku SRS” zamenjuju se rečima: „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 20.

U članu 63. stav 1. reči: „Službenom listu SFRJ” zamenjuju se rečima: „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 21.

U članu 73. stav 1. menja se i glasi:

„(1) U ovom postupku sud po službenoj dužnosti ispituje da li su se stekli zakonski uslovi za produženje roditeljskog prava, određuje vreme posle kojeg se proverava da li i dalje postoje razlozi za trajanje izrečene mere i odlučuje o prestanku produženog roditeljskog prava.”

Član 22.

Član 74. menja se i glasi:

„Član 74.

Odredbe ovog zakona o lišenju i vraćanju poslovne sposobnosti shodno se primenjuju na postupak za produženje roditeljskog prava, postupak koji sud sprovodi kada istekne vreme proveravanja, kao i na postupak po predlogu zakonom ovlašćenih lica i organa za donošenje rešenja o prestanku produženog roditeljskog prava, ukoliko ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.”

Član 23.

U članu 82. stav 2. reč: „organizacije” zamenjuje se rečju: „ustanove”.

Član 24.

U članu 88. stav 2. reči: „Socijalističke Republike Srbije van teritorija autonomnih pokrajina” zamenjuje se rečima: „Republike Srbije”.

Član 25.

U članu 89. st. 2. i 3. brišu se.

Član 26.

U članu 90. reči: „stručni saradnici” zamenjuju se rečima: „sudijski pomoćnici”.

Član 27.

Član 92. menja se i glasi:

„Član 92.

(1) Kad je neko lice umrlo ili je proglašeno za umrlo, matičar koji je nadležan da izvrši upis smrti u matičnu knjigu umrlih dužan je da u roku od 30 dana po izvršenom upisu dostavi ostavinskom sudu izvod iz matične knjige umrlih.

(2) Kada primi izvod iz matične knjige umrlih, ostavinski sud donosi rešenje kojim poverava javnom beležniku da sastavi smrtovnicu.

(3) Sastavljanje smrtovnice poverava se javnom beležniku na čijem se službenom području nalazilo poslednje prebivalište, odnosno boravište ostavioca, a ako ostavilac nije imao prebivalište, odnosno boravište u Republici Srbiji, sastavljanje smrtovnice poverava se javnom beležniku na čijem se službenom području nalazi zaostavština ili njen pretežan deo.

(4) Javni beležnik je dužan da potpunu smrtovnicu dostavi ostavinskom sudu u roku od 30 dana od dana kada je primio rešenja kojim mu je povereno da sastavlja smrtovnicu.

(5) Ako javni beležnik nije u mogućnosti da pribavi podatke za sastavljanje smrtovnice, ostavinskom sudu dostavlja smrtovnicu samo sa onim podacima kojima raspolaže, iznosi razloge zbog kojih nije mogao da sačini potpunu smrtovnicu i navodi podatke koji bi mogli da posluže sudu za pronalaženje naslednika i imovine umrlog.”

Član 28.

U članu 94. stav 1. menja se i glasi:

„(1) Ako je ostavinskom sudu dostavljena nepotpuna smrtovnica, sud može, prema okolnostima, odlučiti da sam sastavi smrtovnicu u sudu ili da to učini sudijski pomoćnik van suda.”

Član 29.

U članu 95. stav 1. reči: „bračnog druga” zamenjuju se rečju: „supružnika”.

U st. 3. i 4. Reči: „bračni drug” zamenjuju se rečju: „supružnik”.

Član 30.

Član 96. menja se i glasi:

„Član 96.

(1) Popis i procenu imovine umrlog vrši javni beležnik na osnovu odluke suda.

(2) Prilikom sastavljanja smrtovnice javni beležnik vrši popis i procenu zaostavštine i bez odluke suda ako to traži naslednik ili legatar.

(3) Sud donosi odluku o popisu i proceni kad to zahtevaju naslednici, legatari ili poverioci umrlog.

(4) Sud po službenoj dužnosti donosi odluku o popisu i proceni kada se ne zna za naslednike ili za njihovo boravište, kad su naslednici lica koja usled maloletstva, duševne bolesti ili drugih okolnosti nisu sposobna da se sama staraju o svojim poslovima, kad zaostavštinu treba da nasledi Republika Srbija ili u drugim opravdanim slučajevima.”

Član 31.

U članu 97. stav 2. posle reči: „umrlog” zapeta i reči: „a posebno i neplaćeni doprinosi društvenoj zajednici” brišu se.

Član 32.

U članu 98. posle stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

„(3) Kada se popisuje nepokretnost, zgrada ili deo zgrade koja nije upisana u javnu knjigu, u zapisnik o popisu unose se podaci o katastarskoj parceli na kojoj se zgrada ili deo zgrade nalazi i navode se podaci iz isprava kojima se dokazuje vanknjižna svojina.”

Dosadašnji stav 3. postaje stav 4.

Član 33.

U članu 99. stav 1. briše se.

Dosadašnji st. 2. i 3. postaju st. 1. i 2.

Član 34.

Posle člana 99. dodaje se član 99a, koji glasi:

„Član 99a

(1) Javni beležnik je dužan da zapisnik o popisu i proceni imovine umrlog dostavi ostavinskom sudu i svakom učesniku u postupku popisa i procene.

(2) Ako javni beležnik nije popisao i procenio imovinu umrlog, to može da učini sudijski pomoćnik ostavinskog suda.”

Član 35.

Član 100. menja se i glasi:

„Član 100.

(1) Svaki učesnik u postupku popisa i procene imovine umrlog može da podnese prigovor na izvršeni popis i procenu u roku od osam dana od dana kada je primio zapisnik o popisu i proceni.

(2) Ako učesnici prigovore popisu ili proceni imovine, sud može odrediti da popis i procenu izvrši drugi javni beležnik ili sudijski pomoćnik.

(3) Ako popis imovine nije izvršen, sud može na osnovu podataka zainteresovanih lica sam utvrditi imovinu koja ulazi u zaostavštinu.”

Član 36.

Član 102. menja se i glasi:

„Član 102.

(1) Kada postoje okolnosti koje nalažu naročitu opreznost, sud na čijem području je ostavilac umro, sud na čijem području se nalazi zaostavština i javni beležnik kojem je povereno sastavljanje smrtovnice donose po službenoj dužnosti rešenje da se imovina ili njen deo predaju na čuvanje pouzdanom licu, rešenje da se gotov novac, dragocenosti, hartije od vrednosti, štedne knjižice i druge važne isprave predaju na čuvanje sudu ili javnom beležniku na čijem području se nalaze, kao i

rešenje o pečačenju ostaviočevog stana, pojedinih prostorija u stanu ili drugih prostorija koje pripadaju ostaviocu (privremene mere za obezbeđenje zaostavštine).

(2) Privremene mere za obezbeđenje zaostavštine posebno se određuju kada su naslednici nepoznati ili odsutni i kada se utvrdi da nijedan od prisutnih naslednika nije sposoban da upravlja zaostavštinom, a nema zakonskog zastupnika.

(3) Javni beležnik kojem je povereno sastavljanje smrtovnice može odrediti privremenu meru za obezbeđenje zaostavštine dok ne preda smrtovnicu ostavinskom sudu.

(4) Sud koji je odredio privremenu meru za obezbeđenje zaostavštine o tome obaveštava ostavinski sud, koji može tu meru izmeniti ili staviti van snage.

(5) Odluku kojom se dozvoljava da se skinu pečati sa ostaviočevih prostorija može doneti samo ostavinski sud."

Član 37.

U članu 109. stav 2. menja se i glasi:

„(2) Ako bi zaostavštinu ili njen deo, kad ne bi bilo testamenta nasledila Republika Srbija sporazum zainteresovanih lica o ranijem postojanju testamenta, o njegovom obliku i sadržini važi samo uz saglasnost nadležnog javnog pravobranioca.”

Član 38.

U Glavi sedmoj „Raspravljanje zaostavštine”, u odeljku 4. „Postupak ostavinskog suda po prijemu smrtovnice”, posle naziva odeljka dodaje se član 110a, koji glasi:

„Član 110a

(1) Ako po prijemu smrtovnice utvrdi da je za nasleđivanje merodavno pravo Republike Srbije, ostavinski sud može doneti rešenje kojim sprovođenje ostavinskog postupka poverava javnom beležniku.

(2) Ostavinski sud, ako za to ne postoje smetnje, poverava sprovođenje ostavinske rasprave javnom beležniku koji je sačinio smrtovnicu.”

Član 39.

U članu 116. stav 2. reči: „Službenom listu SFRJ”, u „Službenom glasniku SRS” zamenjuju se rečima: „Službenom glasniku Republike Srbije”.

U stavu 3. reči: „(član 84. stav 2. tač. 4. i 5. Zakona o parničnom postupku)” brišu se.

Član 40.

U članu 118. stav 4. reči: „Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije” zamenjuju se rečima: „Republike Srbije”.

Član 41.

U članu 119. stav 2. reči: „bračnog druga” zamenjuju se rečju: „supružnika”.

Član 42.

U članu 122. stav 2. posle reči: „tog prava” tačka i zapeta i reči: „podatke o nepokretnostima koje prelaze propisani maksimum pojedinog naslednika, odnosno legata” brišu se.

Član 43.

U članu 125. reči: „Zakona o izvršnom postupku” zamenjuju se rečima: „zakona koji uređuje izvršenje i obezbeđenje”.

Član 44.

U članu 133. stav 1. reči: „društvene zajednice” zamenjuju se rečima: „korisnika javnih sredstava”.

Član 45.

U članu 136. stav 1. druga rečenica menja se i glasi: „Kad se po zakonu Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave smatra korisnikom eksproprijacije, a eksproprijacija je izvršena za potrebe drugog pravnog lica, na ročište se kao učesnik poziva i to pravno lice.”

Stav 3. menja se i glasi:

„(3) Ako korisnik eksproprijacije nije Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, a sud oceni da je sporazum o naknadi u postupku pred nadležnim organom uprave zaključen na štetu korisnika javnih sredstava, na ročište se poziva i javni pravobranilac.”

Član 46.

U članu 137. stav 2. reči: „prinudnim propisima i moralom samoupravnog socijalističkog društva” zamenjuju se rečima: „prinudnim propisima, javnim poretkom i dobrim običajima”.

Član 47.

U Glavi dvanaestoj „Isprave” nazivi odeljaka i odeljci 1. do 4. menjaju se i glase:

„1. Nadležnost za sastavljanje isprave

Član 164.

(1) Za sastavljanje isprave o pravnom poslu, izjavi volje, pravnoj i drugoj radnji (u daljem tekstu: isprava) nadležan je javni beležnik.

(2) Zakonom se može predvideti da isprave o pojedinim pravnim poslovima sastavlja sud.

(3) Pravila ovog zakona shodno se primenjuju i na sastavljanje isprava za koje je posebnim zakonom predviđeno da se sačinjavaju u sudu.

Član 165.

(1) Ispravu može sastaviti svaki javni beležnik, nezavisno od toga gde učesnik ima prebivalište, odnosno boravište, gde se nalazi sedište učesnika koji je pravno lice ili dobro koje je predmet pravnog posla.

(2) Ispravu o pravnom poslu kojim uz naknadu ili bez naknade vrši prenos prava svojine na nepokretnosti sa jednog na drugo lice može sastaviti samo onaj javni beležnik na čijem se službenom području ta nepokretnost nalazi.

(3) Testament kojim se raspolaže nepokretnostima može sastaviti svaki javni beležnik nezavisno od toga gde se nepokretnost nalazi.

2. Postupak za sastavljanje isprave

Član 166.

(1) Isprava se sastavlja u kancelariji javnog beležnika.

(2) Isprava se može sastaviti izvan javnobeležničke kancelarije ako je učesniku zbog starosti ili bolesti teško da pristupi javnom beležniku ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

(3) Javni beležnik sastavlja isprave samo u granicama svog službenog sedišta, osim ako zakonom nije predviđeno drugačije.

(4) Ako javni beležnik bez opravdanog razloga sastavi ispravu izvan svoje javnobeležničke kancelarije ili izvan granica svog službenog sedišta to nije razlog ništavosti pravnog posla, niti sačinjenoj ispravi oduzima svojstvo javne isprave.

(5) Isprave koje javni beležnik koji je imenovan za službeno područje na teritoriji Republike Srbije sastavi izvan Republike Srbije ne proizvode pravno dejstvo, osim ako posebnim propisom nije predviđeno drugačije.

Član 167.

(1) Pre nego što pristupi sastavljanju isprave, javni beležnik utvrđuje identitet učesnika i njegovu poslovnu sposobnost, a ako ispravu sastavlja zastupnik, onda i njegovo ovlašćenje za zastupanje.

(2) Postupanje javnog beležnika prilikom utvrđivanja ovlašćenja za zastupanje bliže se uređuje Javnobeležničkim poslovníkom.

(3) Ako zastupnik ne može da dokaže svoje ovlašćenje za zastupanje, javni beležnik odbija da preduzme traženu službenu radnju.

Član 168.

(1) Javni beležnik utvrđuje identitet učesnika uvidom u njegovu ličnu kartu, putnu ispravu, vozačku dozvolu ili drugi službeni dokument sa fotografijom, a ako to nije moguće, saslušanjem dva svedoka identiteta.

(2) Javni beležnik utvrđuje identitet zastupnika na isti način kao i identitet učesnika.

(3) Postupanje javnog beležnika prilikom utvrđivanja identiteta bliže se uređuje Javnobeležničkim poslovníkom.

Član 169.

(1) Svedok identiteta može biti svako punoletno lice koje je sposobno da javnom beležniku pruži potrebne podatke o identitetu učesnika.

(2) Identitet svedoka identiteta javni beležnik utvrđuje uvidom u njegovu ličnu kartu, putnu ispravu, vozačku dozvolu ili drugi službeni dokument sa fotografijom.

Član 170.

(1) Ako učesnik ne može da dokaže svoj identitet na način predviđen zakonom, javni beležnik odbija da sačini ispravu.

(2) Javni beležnik odbija da sačini ispravu i ako nakon uvida u podneti službeni dokument, odnosno nakon saslušanja svedoka identiteta nije stekao uverenje da je učesnik lice za koje se izdaje.

Član 171.

(1) Učesnik može upoznati javnog beležnika sa sadržinom pravnog posla, izjave volje i druge pravne radnje o kojoj želi da sačini ispravu na bilo koji način (na primer: usmeno, pismeno ili elektronskom poštom).

(2) Javni beležnik je dužan da izjavu učesnika verno unese u ispravu, po mogućnosti njegovim rečima, pazeći pri tome da volja učesnika bude jasno izražena.

(3) Isprava se piše u skladu s propisima koji uređuju formu javnobeležničkog zapisa.

Član 172.

(1) Javni beležnik ispituje da li je volja učesnika slobodna i ozbiljna i da li je pravni posao o kome se sastavlja isprava u skladu s prinudnim propisima, javnim poretkom i dobrim običajima.

(2) Ako utvrdi da volja učesnika nije ozbiljna niti slobodna, odnosno da je pravni posao o kome učesnik želi da sačini ispravu u suprotnosti s prinudnim propisima, javnim poretkom i dobrim običajima, javni beležnik odbija da sastavi ispravu.

(3) Ako utvrdi da je pravni posao o kome učesnik želi da sačini ispravu relativno ništav ili da sadrži nejasne, nerazumljive ili dvosmislene odredbe koje bi mogle da stvore povod za sporove, javni beležnik je dužan da učesnika na to upozori.

(4) Ako učesnik ostane pri svojoj izjavi i posle upozorenja, u ispravu se unosi upozorenje javnog beležnika, a ako se učesnik protivi unošenju upozorenja, javni beležnik odbija da sastavi ispravu.

Član 173.

(1) Isprava mora biti pročitana učesniku u prisustvu javnog beležnika.

(2) Pošto se učesniku pročita isprava, on usmeno izjavljuje da je njegova volja u svemu verno uneta i potpisuje se (priznavanje isprave).

(3) Učesnik može zahtevati da lično pročita ispravu pre nego što je prizna i potpiše.

(4) Na samoj ispravi, neposredno iznad dela gde se potpisuju učesnik i drugi subjekti u postupku, javni beležnik unosi napomenu da su obavljene sve propisane radnje.

Član 174.

(1) Učesniku koji nije u stanju da govori isprava mora biti pročitana u prisustvu javnog beležnika i jednog pozvanog svedoka.

(2) Pošto je učesniku koji nije u stanju da govori pročitana isprava, on priznaje ispravu tako što klimanjem glavom ili na neki drugi nesumnjiv način daje potvrđan

odgovor na pitanje javnog beležnika da li je njegova volja u svemu verno uneta i potpisuje je.

Član 175.

(1) Učesnik koji nije u stanju da čuje mora lično pročitati ispravu u prisustvu javnog beležnika i jednog pozvanog svedoka.

(2) Pošto pročita ispravu, učesnik je priznaje i potpisuje.

Član 176.

(1) Ako učesnik usled slabovidosti, nepismenosti ili nekog drugog razloga nije u stanju da čita ili piše, isprava mu mora biti pročitana u prisustvu javnog beležnika i dva pozvana svedoka.

(2) Pošto je učesniku koji nije u stanju da čita i piše pročitana isprava, on je priznaje i potpisuje.

Član 177.

(1) Ako učesnik ne zna jezik koji je u službenoj upotrebi, isprava mu mora biti pročitana preko sudskog prevodioca u prisustvu javnog beležnika i dva pozvana svedoka koja uz službeni jezik znaju i jezik učesnika.

(2) Identitet sudskog prevodioca kojeg ne poznaje lično i po imenu javni beležnik utvrđuje uvidom u njegovu ličnu kartu, putnu ispravu, vozačku dozvolu ili drugi službeni dokument s fotografijom.

(3) Sudski prevodilac svojim potpisom i pečatom na ispravi potvrđuje da je učesniku verno preneo sadržinu isprave i sve odgovore i objašnjenja javnog beležnika.

(4) Postupanje javnog beležnika prilikom utvrđivanja ovlašćenja sudskog prevodioca bliže se uređuje Javnobeležničkim poslovníkom.

Član 178.

(1) Učesniku koji nije u stanju da čuje, a usled slabovidosti, nepismenosti ili nekog drugog razloga ne može ni da čita, isprava mora biti pročitana preko tumača, u prisustvu javnog beležnika i dva pozvana svedoka.

(2) Pozvani svedoci mogu biti samo ona lica koja znaju jezik na kojem je sastavljena isprava i koja mogu da se sporazumeju sa učesnikom.

(3) Identitet tumača kojeg ne poznaje lično i po imenu javni beležnik utvrđuje uvidom u njegovu ličnu kartu, putnu ispravu, vozačku dozvolu ili drugi službeni dokument s fotografijom.

(3) Tumač svojim potpisom i pečatom na ispravi potvrđuje da je učesniku verno preneo sadržinu isprave i sve odgovore i objašnjenja javnog beležnika.

(4) Postupanje javnog beležnika prilikom utvrđivanja ovlašćenja tumača bliže se uređuje Javnobeležničkim poslovníkom.

Član 179.

(1) Učesnik koji nije u stanju da se potpiše stavlja na ispravu otisak kažiprsta desne ruke.

(2) Učesnik koji nema kažiprst desne ruke stavlja na ispravu otisak prvog od prstiju desne ruke koji ima, i to sledećim redosledom: srednji prst, prstenjak, mali prst

i palac, a ako nema desnu šaku onda na ispravu stavlja otisak jednog od prstiju leve ruke po istom redosledu.

(3) Ako učesnik nije u stanju da stavi otisak prsta, njega potpisuje jedan od pozvanih svedoka.

(4) Javni beležnik upisuje u ispravu napomenu o tome kako je učesnik potpisao ispravu.

Član 180.

(1) Karte, skice, planovi, tehnički crteži, uzorci i slični prilozi koje sadrži isprava daju se učesniku da ih lično pregleda.

(2) Na samoj ispravi, neposredno iznad mesta na kojem se potpisuju učesnici i drugi subjekti u postupku, javni beležnik unosi napomenu da je učesnik pregledao priloge.

(3) Učesniku koji nije u stanju da vidi, sadržina priloga mora biti opisana u prisustvu javnog beležnika i dva pozvana svedoka.

Član 181.

(1) Ako pravni posao o kome se sastavlja isprava upućuje na drugu ispravu koja je sastavljena, odnosno potvrđena pred sudom ili javnim beležnikom, isprava na koju je upućeno ne čita se učesniku koji je izjavio da mu je njena sadržina poznata.

(2) Na samoj ispravi, neposredno iznad mesta na kojem se potpisuju učesnici i drugi subjekti u postupku, javni beležnik unosi napomenu da je učesnik izjavio da mu je poznata sadržina isprave na koju je upućeno.

(3) Na isti način se postupa kada pravni posao upućuje na zakone i druge pravne propise, sudske odluke i druge pojedinačne akte državnih organa ili organizacija kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja.

Član 182.

(1) Identitet pozvanog svedoka javni beležnik utvrđuje uvidom u njegovu ličnu kartu, putnu ispravu, vozačku dozvolu ili drugi važeći službeni dokument s fotografijom.

(2) Pozvani svedok mora biti punoletan, potpuno poslovno sposoban, pismen i mora znati jezik na kojem se sastavlja isprava.

(3) Pozvani svedok ne može biti lice:

- koje radi u javnobeležničkoj kancelariji ili koje je u službi kod javnog beležnika;

- koje je javnom beležniku, odnosno učesniku krvni srodnik u pravoj liniji, pobočni srodnik zaključno sa četvrtim stepenom srodstva, tazbinski srodnik zaključno s drugim stepenom srodstva, srodnik po usvojenju, supružnik, bivši supružnik, vanbračni partner, bivši vanbračni partner, staralac, bivši staralac, štićenik ili bivši štićenik;

- koje je zastupnik, odnosno odgovorno lice u pravnom licu na čiji pravni položaj neposredno ili posredno može uticati pravni posao o kojem se sastavlja isprava;

- na čiji pravni položaj neposredno ili posredno može uticati pravni posao o kojem se sastavlja isprava.

(4) Pozvani svedok svojeručnim potpisom na ispravi potvrđuje kako su obavljene radnje kojima je prisustvovao.

3. Posebna pravila za testament

Član 183.

(1) Ispravu o testamentu može sačiniti sudija po kazivanju zaveštaoca (sudski testament).

(2) Na sastavljanje sudskog testamenta shodno se primenjuju pravila ovog zakona o sastavljanju isprava ukoliko nije propisano drugačije ovim zakonom ili posebnim zakonom kojim se uređuje nasleđivanje.

(3) Za sastavljanje sudskog testamenta mesno je nadležan svaki stvarno nadležan sud.

(4) Sudski testament se sastavlja u sudu, a van suda ako zaveštalac nije sposoban da dođe u sud ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

(5) Javni beležnik prilikom sastavljanja javnobeležničkog zapisa o testamentu, odnosno sudija prilikom sastavljanja sudskog testamentu dužan je da pouči zaveštaoca o propisima kojima se uređuje pravo na nužni deo.

4. Potvrđivanje isprave

Član 184.

(1) Za potvrđivanje sadržine isprave (solemnizacija) nadležan je javni beležnik.

(2) Zakonom se može predvideti da se sadržina pojedinih privatnih isprava potvrđuje u sudu.

Član 185.

(1) Potvrđivanje isprave vrši se prema odredbama zakona kojim se uređuje javnobeležnička delatnost.

(2) Na postupak potvrđivanja isprave shodno se primenjuju odredbe ovog zakona o sastavljanju isprava."

Član 48.

U članu 187. stav 2. reči: „odredbi stava 2. člana 167. ovog zakona” zamenjuju se rečima: „odredbama ovog zakona kojima se uređuje utvrđivanje identiteta učesnika u postupku sastavljanja isprave.”

Član 49.

U članu 196. stav 1. menja se i glasi:

„(1) O predlogu za poništenje isprave koju je izdao državni i drugi organ, odnosno organizacija ili lice kojem je povereno vršenje javnih ovlašćenja, odlučuje nadležni sud na čijem se području nalazi sedište izdavaoca isprave.”

Član 50.

U članu 201. stav 1. reči: „Službenom glasniku SRS”, a po potrebi i u „Službenom listu SFRJ” zamenjuju se rečima: „Službenom glasniku Republike Srbije”.

U stavu 2. reči: „Službenom glasniku SRS”, odnosno u „Službenom listu SFRJ” zamenjuju se rečima: „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 51.

U članu 217. stav 1. reči: „Službe društvenog knjigovodstva, odnosno” brišu se.

Član 52.

U članu 222. reči: „društvena svojina” zamenjuju se rečima: „državna svojina”, a reči: „društveno-političkoj zajednici” zamenjuju se rečima: „jedinici lokalne samouprave”.

Član 53.

U članu 223. reči: „društvena svojina” zamenjuju se rečima: „državna svojina”, reči: „društveno-političku zajednicu” zamenjuju se rečima: „jedinicu lokalne samouprave”, a reči: „društveno-političke zajednice” zamenjuju se rečima: „jedinice lokalne samouprave”.

Član 54.

Postupci započeti pre stupanja na snagu ovog zakona sprovede se po odredbama Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik SRS”, br. 25/82 i 48/88 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 – dr. zakon, 18/05 – dr. zakon, 85/12 i 45/13 – dr. zakon).

Ako je u postupku koji je započet pre stupanja na snagu ovog zakona ukinuto rešenje kojim se okončava postupak i predmet upućen na ponovno suđenje, ponovni postupak sprovede se po odredbama ovog zakona.

Član 55.

Postupci za lišenje poslovne sposobnosti, postupci za zadržavanje u zdravstvenoj ustanovi koja obavlja delatnost u oblasti neuropsihijatrije, odnosno postupci za produženje roditeljskog prava koji su započeti pre stupanja na snagu ovog zakona sprovede se po odredbama ovog zakona.

Član 56.

Za lica koja su po dosadašnjim propisima lišena poslovne sposobnosti sud po službenoj dužnosti sprovodi postupak u kome će ispitati da li i dalje postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti.

Postupak iz stava 1. ovog člana sprovodi se po odredbama čl. 14. i 15. stav 1. ovog zakona.

Za lica koja su lišena poslovne sposobnosti dve godine pre stupanja na snagu ovog zakona, sud je dužan da postupak iz stava 1. ovog člana sprovede u roku od tri godine od pravnosnažnosti rešenja o lišenju poslovne sposobnosti, a za lica koja su ranije lišena poslovne sposobnosti, postupak iz stava 1. ovog člana sud je dužan da sprovede najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredbe st. 1. do 3. ovog člana primenjuju se i u postupku prema licima nad kojima je produženo roditeljsko pravo, prema propisima koji su važili pre stupanja na snagu ovog zakona.

Član 57.

Sud može poveriti javnom beležniku sprovođenje samo onih postupaka koji su započeti posle dana početka primene Zakona o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12 i 19/13).

U postupcima koji su započeti pre dana početka primene Zakona o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12 i 19/13), sud može javnom beležniku poveriti preduzimanje pojedinih radnji u postupku.

Ako je u postupku koji je sproveden pred sudom ukinuto rešenje kojim se okončava postupak i predmet upućen na ponovno suđenje, sprovođenje ponovnog postupka ne može se poveriti javnom beležniku.

Član 58.

Javni beležnik je isključivo nadležan za sastavljanje i potvrđivanje isprava za koje je posebnim zakonima koji su počeli da se primenjuju pre početka primene Zakona o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12 i 19/13) određeno da ih sastavlja, odnosno potvrđuje sud.

U gradovima, odnosno opštinama za koje nisu imenovani javni beležnici, do imenovanja javnih beležnika isprave će sastavljati osnovni sudovi u skladu sa odredbama ovog zakona i zakona kojim se uređuje javnobeležnička delatnost.

Član 59.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe čl. 72. do 81, član 98. stav 2. i član 99. Zakona o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12 i 19/13).

Član 60.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, osim čl. 7, 27, 28, 30, 34, 35, 36, 38. i 47. koji stupaju na snagu danom početka primene Zakona o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12 i 19/13).

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku sadržan je u članu 97. tačka 2. Ustava Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/06), prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, ustavnost i zakonitost i postupak pred sudovima i drugim državnim organima.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Važeći Zakon o vanparničnom postupku („Službeni glasnik SRS”, br. 25/82 i 48/88 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 - dr. zakon, 18/05 - dr. Zakon, 85/12 45/13 – dr. zakon) donet je, na osnovama Ustava SFRJ iz 1974. godine, kao republički zakon 1982. godine, a u primeni je od 1. januara 1983. godine, u vreme jednog društvenopolitičkog i ekonomskog sistema koji je davno napušten i koji je pretrpeo korenite izmene posle raspada jugoslovenske federacije i nekadašnje državne zajednice. Iz tog razloga bilo je više nego potrebno da se i ovaj procesni zakon, definitivno usaglasi sa važećim Ustavom Republike Srbije.

Pošto pravila građanskih sudskih postupaka imaju instrumentalni karakter i služe zaštiti materijalnopravnog poretka, pojedina predložena normativna rešenja bila su posledica nastojanja da se u ovom času Zakon o vanparničnom postupku uskladi sa pojedinim rešenjima iz niza važećih zakona kao što su npr. Porodični zakon, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o parničnom postupku itd, kao i da se pritom povede računa i o terminološkoj usklađenosti Zakona o vanparničnom postupku sa ovim zakonima, ali i sa ratifikovanim konvencijama.

Izmene zakona pored terminološkog usklađivanja, odnose se na dopune koje su bile potrebne radi usklađivanja sa Zakonom o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12 , te se odnose na postupanje javnog beležnika po nalogu suda, a procesne odredbe javnobeležničkog postupka, ovim dopunama dobile su mesto u ovom Zakonu. Određene izmene i dopune koje su predložene ovim Zakonom sledile su *Preporuku Komiteta ministara Saveta Evrope br. R (86) 12* o merama za sprečavanje i smanjivanje opterećenja sudova od 16. septembra 1986. godine, gde stoji da sve one poslove koji ne predstavljaju „sudovanje“ u najužem smislu te reči treba poveriti drugim organima. Kao primer takvih poslova naveden je ostavinski postupak. Sledeći ovu preporuku, kao i rešenja mnogih evropskih država (na primer: Francuska i Austrija) i zemalja nastalih na području bivše SFRJ (na primer: Hrvatska, Makedonija, Crna Gora), zakon predviđa mogućnost da pojedine vanparnične postupke u imovinskim stvarima sprovodi javni beležnik kao poverenik suda. Pored toga, postupci koji se odnose na uređenje ličnih stanja uređeni su prema osnovnim načelima *Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope br. R (99) 4* o punoletnim osobama i poslovnoj sposobnosti .

Prilikom rada na izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku pošlo se od analize postojećih zakonskih rešenja i njihovog uticaja na praksu.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Najveći broj novih rešenja predviđen je u opštim odredbama Zakona o vanparničnom postupku da bi se poboljšale procesne garancije, postupak učinio

pravičnim, efikasnijim i stvorio zakonski osnov za poveravanje vanparničnih postupaka javnim beležnicima kao poverenicima suda.

U okviru Opštih odredbi Zakona o vanparničnom postupku, izmenjena je, pre svega, odredba člana 1. Zakona o vanparničnom postupku koja se odnosi na princip zakonskog uređenja ovog metoda pravne zaštite zbog toga što se u tekstu spominju redovni sudovi koji više ne postoje u našem pravnom sistemu.

Članom 2. Zakona vrši se terminološko usklađivanje člana 3. Zakona o vanparničnom postupku.

Članom 3. Zakona vrši se usklađivanje sa važećim propisima.

Iz odredbe člana 16. Zakona o vanparničnom postupku, koja se odnosi na situaciju kad se dogodi da se u parničnoj stvari postupa po pravilima Zakona o vanparničnom postupku zbog pogrešnog pravnog puta, odnosno metoda pravne zaštite, brisana je odredba o postupanju parničnog suda pošto mu je ustupljena parnična stvar jer postupanje parničnog suda u parničnim stvarima reguliše Zakon o parničnom postupku („Službeni glasnik RS”, br. 72/11, 49/13 – US i 74/13 – US).

U članu 17. Zakona o vanparničnom postupku zadržana je mogućnost da pojedine radnje preduzima sudijski pomoćnik i izvršeno terminološko usklađivanje sa Zakonom o uređenju sudova („Službeni glasnik RS”, br. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11- i dr.zakon , 78/11 – dr.zakon i 101/11).

U opštim odredabama Zakona o vanparničnom postupku, dodat je potpuno novi deo (čl. 30a–30i) koji sadrži odredbe koje se odnose na poveravanje sprovođenja postupka ili pojedinih procesnih radnji javnom beležniku.

Prilikom koncipiranja novih zakonskih rešenja pošlo se od toga da postoji potreba da se preopterećeni i neažurni sudovi rasterete određenog broja pravnih stvari iz svoje nadležnosti, da se smanje troškovi koje imaju sudovi i ublaže teškoće u finansiranju sudova, smanje materijalni troškovi sudova, kao i da im se omogući da bolje i efikasnije organizuju vršenje svoje delatnosti u interesu efikasnije pravne zaštite i u interesu građana kojima treba pružiti pravovremenu i efikasnu, a i kvalitetnu pravnu zaštitu u onim pravnim stvarima u kojima ne dominira javni interes. Pored toga, vodilo se računa i o pozitivnim iskustvima koja postoje i u svetu i u regionu kad je u pitanju poveravanje pojedinih postupaka ili radnji javnim beležnicima. Poveravanjem sprovođenja postupka javnim beležnicima u određenim imovinskim vanparničnim stvarima neće biti smanjen nivo pravne sigurnosti, niti kvalitet u vršenju poverene sudske delatnosti (javni beležnici imaju pored pravosudnog i notarski ispit i praktično iskustvo). Istovremeno, ovim zakonskim rešenjem biće omogućeno da javnobeležnička služba, koja sama snosi rizik svoje delatnosti, zbog povećanog obima posla, posebno u većim gradovima, zaposli i odgovarajući broj lica koja bi ili bila nezaposlena ili koja bi, zbog svojih stručnih kvalifikacija, radila u nekoj od javnih službi koje država mora sama da finansira. Osim toga, uvođenjem ovog instituta sudovi će se rasteretiti velikog broja poslova nižeg obima i stepena odgovornosti, pre svega overe, kojih po broju ima najviše u sudovima. Poslovi overe svode se na potvrđivanje potpisa stranaka, te se veoma često građani osećaju nelagodno kada dolaze u sud jer smatraju da je on namenjen rešavanju specifičnih problema koji su vezani ili za krivičnu odgovornost, ili za određenu odgovornost u građanskopravnom smislu reči.

Prilikom određivanja sfere vanparničnih pravnih stvari koje se mogu poveriti javnim beležnicima pošlo se od toga da se javnim beležnicima, kad je u pitanju sprovođenje vanparničnog postupka, mogu poveriti one vanparnične stvari u kojima javni interes nije posebno naglašen odnosno one vanparnične stvari u kojima dominira sloboda raspolaganja i koje bi i sami učesnici mogli sporazumno urediti – vansudskim poravnanjem koje bi sami zaključili ili u postupku medijacije,

sporazumom koji bi zaključili pred javnim beležnikom ili sporazumom pred sudom u vidu sudskog poravnjanja. Iz tog razloga, odredbom člana 30a stav 2. Zakona o vanparničnom postupku isključena je mogućnost da javnim beležnicima budu poverene statusne ili porodične vanparnične stvari, u kojima dominira javni interes i gde je neophodno sadejstvo suda u domenu zaštite.

Javnom beležniku se ne može poveriti postupak za određivanje naknade za eksproprisanu nepokretnost, postupci koji se tiču vođenja javnih knjiga i registara koje vodi sud, sastavljanje isprava za koje je Zakon o vanparničnom postupku ili posebnim zakonom izričito predviđeno da ih sastavlja sud i sprovođenje postupka za raspravljanje zaostavištine kad zaostavštinu treba raspraviti po pravu strane države. To praktično znači da se javnim beležnicima, pod određenim uslovima mogu poveriti postupci koji se odnose na uređenje odnosa među suvlasnicima, postupak za deobu stvari u susvojini, postupak za uređenje međa i ostavinski postupak.

Odredbom člana 30b Zakona o vanparničnom postupku predviđeni su uslovi pod kojima se jedna vanparnična stvar iz nadležnosti suda može poveriti javnom beležniku i sam postupak poveravanja. Rešenje o poveravanju donosi sudija, kao „prirodni sudija“ kome je, kao nadležnom, dodeljen prema godišnjem rasporedu konkretni predmet.

U odredbi člana 30v Zakona o vanparničnom postupku predviđeno je da samo upućivanje pravne stvari konkretnom javnom beležniku vrši sudska uprava (odn. predsednik suda). Predviđeni su kriterijumi po kojima se određuje javni beležnik kome će biti upućena pravna stvar, što je posebno značajno za mesta u kojima postoji veći broj javnih beležnika.

Odredba člana 30g Zakona o vanparničnom postupku reguliše dužnost javnog beležnika da postupa i razloge zbog kojih on može eventualno da odbije da sprovede povereni postupak i postupak u toj situaciji.

Članovi 30d i 30đ Zakona o vanparničnom postupku sadrže pravila koja treba da obezbede da se postupak pred javnim beležnikom sprovede efikasno.

Odredba člana 30e Zakona o vanparničnom postupku odnosi se na kontrolu i nadzor koji sud vrši nad radom javnog beležnika, dok su u odredbi člana 30ž Zakona o vanparničnom postupku regulisane posledice eventualno neefikasnog postupanja javnog beležnika.

U odredbi člana 30z Zakona o vanparničnom postupku predviđeno je da se na odluku koju je doneo javni beležnik, kao poverenik suda, mogu izjaviti žalba sudu koji je javnom beležniku poverio sprovođenje postupka i da u pogledu žalbe važi opšti režim u pogledu ovog pravnog leka kao i drugi pravni lekovi. Na taj način izjednačeni su u pogledu prava na pravni lek svi učesnici – i oni kojima je zaštitu pružao sud i oni kojima je u poverenom postupku zaštitu pružao javni beležnik.

Član 30i Zakona o vanparničnom postupku odnosi se na troškove postupka pred javnim beležnikom i na njihovu naknadu. Zakonom je predviđeno da sud može javnom beležniku poveriti ostavinski postupak i mere obezbeđenja, kao i sastavljanje smrtovnice i radnje dostavljanja. Novi procesni zakon zadržao je nadležnost suda u sprovođenju ostavinskog postupka, ovaj postupak se vodi po službenoj dužnosti. Sud je zadržao isključivu nadležnost, u postupku raspravljanja zaostavištine kada je za nasleđivanje merodavno pravo strane države.

Zakonom je ustanovljena nadležnost javnog beležnika za sastavljanje isprava, s tim što je postupak sastavljanja sudskog zaveštanja regulisan posebnim odredbama zakona. Kako je prema novom zakonskom rešenju postupak sačinjavanja isprava pred javnim beležnikom našao mesto u procesnom zakonu, to

su i odredbe o svedocima, punomoćnicima i zastupnicima našle mesto u ovom Zakonu.

U Drugom delu Zakona o vanparničnom postupku, Glava I (čl. 31 – 44.), u kome su regulisani posebni vanparnični postupci za uređenje ličnih stanja, izvršene su određene izmene u postupku za lišenje poslovne sposobnosti.

Pošto je pravo na poslovnu sposobnost jedno od osnovnih ljudskih prava predviđeno Ustavom, pravila ovog postupka su modifikovana tako da lice koje se lišava potpuno ili delimično poslovne sposobnosti može da se u postupku izjašnjava i izrazi sopstveno mišljenje u skladu sa svojim očuvanim mentalnim kapacitetom, da se u ovom postupku poštuju dostojanstvo, privatnost i prava lica prema kome se postupak vodi, da se u postupku uzima u obzir da postoje različiti stepeni nesposobnosti, da se radi o jednoj vrsti mere, da se stepen nesposobnosti može vremenom i menjati i iz tog razloga je predviđen i postupak za preispitivanje stepena lišene poslovne sposobnosti i postupak za vraćanje poslovne sposobnosti pre nego što istekne vremena proveravanja ako se utvrdi da više ne postoje razlozi zbog kojih je lice lišeno poslovne sposobnosti.

Uvodi se novi institut, te sud prilikom donošenja odluke izriče meru lišenja odnosno vraćanja poslovne sposobnosti.

Znatno su skraćeni zakonski rokovi. Prilikom izmena i dopuna ovog posebnog postupka vođeno je računa i o Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom i o Preporuci br. R (99) 4 Komiteta ministara državama članicama o načelima koja se tiču pravne zaštite punoletnih osoba umanjениh sposobnosti iz februara 1999. godine, praksi Evropskog suda, ali i o odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službeni glasnik RS”, br. 107/05, 72/09 - dr. zakon, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12 i 45/13 – dr. zakon).

U odluci suda o lišenju poslovne sposobnosti mora biti određeno i vremensko trajanje izrečene mere ali isto tako sud mora odrediti i period kada će ponovo organ starateljstva proveriti da li i dalje postoje razlozi za izrečenu meru ograničenja poslovne sposobnosti. Vremensko trajanje mere propisano je i za postupke vraćanja i produženja roditeljskog prava. Izrečena mera nema trajni karakter. Uvođenjem periodičnog preispitivanja sudske odluke Zakon je u saglasnosti sa Preporukom Komiteta ministra Saveta Evrope br. R (99) 4 Princip 14. koja predviđa da: „ograničenje poslovne sposobnosti treba da bude vremenski ograničeno, uz periodično preispitivanje”.

Predviđeno je da rok za izrečenu meru ne može biti duži od tri godine. Ovaj rok je predviđen iz razloga da bi se preispitale činjenice da li postoje uslovi za vraćanje poslovne sposobnosti, a i ponovo da se preispitaju činjenice i uzroci koji su doveli do lišenja poslovne sposobnosti. Ovo zakonsko rešenje doprinosi boljoj zaštiti interesa ovih lica i kontroli rada organa starateljstva. Osim toga, ono je i u skladu sa članom 136. Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS”, br. 18/05 i 72/11 - dr. zakon).

U slučaju da se mentalno stanje lica lišenog poslovne sposobnosti popravi i promeni sud će po službenoj dužnosti ili na predlog zakonom određenih lica doneti novo rešenje i pre isteka predviđenog vremenskog roka za preispitivanje mentalnog stanja ovog lica. Sud može doneti delimično rešenje o oduzimanju poslovne sposobnosti. Ako se radi o licu kome je delimično oduzeta poslovna sposobnost, sud u novom rešenju može povećati odnosno smanjiti krug poslova koje ovo lice može da preuzima ili mu oduzeti ili vratiti poslovnu sposobnost zavisno od njegovog zdravstvenog odnosno duševnog stanja. Vremensko ograničenje mere važi i za postupke koji su okončani pre stupanja ovog Zakona na snagu. Određeno je da sud preispita odluku i u postupcima koji su pravosnažno okončani u određenom roku i

propisana dužnost i obaveza suda da odredi krug poslova. Razlozi da se jasno odrede poslovi u delimičnom rešenju o oduzimanju poslovne sposobnosti su brojni. Na taj način se pojačava pravna sigurnost u pravnom prometu, na primer, sva treća lica mogu biti sigurna da li je moguće zaključiti ugovore sa ovim licem koje je delimično lišeno poslovne.

Ovi postupci su hitni, jer se radi o licima koja su pod posebnom zaštitom države, pa je predviđeno da drugostepeni sud po žalbi na rešenje, odluči u roku od osam dana od dana kada mu je žalba dostavljena. U toku postupka oduzimanja poslovne sposobnosti sud može odlučiti o smeštanju i zadržavanju lica sa ozbiljnim smetnjama mentalnog zdravlja, u zdravstvenoj ustanovi.

Odredbe o postupku za prinudnu hospitalizaciju regulisane su novim Zakonom o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama („Službeni glasnik RS”, broj 45/13). Zakonom je određen rok u kome sud može da odredi da lice bude privremeno smešteno radi lečenja u ustanovi, on iznosi 30 dana. Žalba na rešenje o zadržavanju lica zadržava izvršenje.

U delu Zakona o vanparničnom postupku koji se odnosi na postupke za uređenje imovinskih odnosa, izvršene su određene izmene u postupku za raspravljanje zaostavštine jer je omogućeno poveravanje ostavinskog postupka ili pojedinih radnji javnom beležniku u skladu sa Preporukom br. R (86) 12 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o merama za sprečavanje i smanjivanje opterećenja sudova iz septembra 1986. godine koja, u dodatku ovoj Preporuci, posebno apostrofira ostavinski postupak. Na ovaj način omogućeno je ekspeditivnije i efikasnije sprovođenje postupka jer su javni beležnici motivisani da povereni postupak brže sprovedu.

U toku ostavinskog postupka u velikom broju slučajeva nema spora među naslednicima, ni o tome ko su naslednici, ni u pogledu osnova za pozivanje na nasleđe, u pogledu imovine koja čini imovinsku masu, kao i o naslednim delovima koji pripadaju naslednicima, legatarima i drugim licima. U najvećem broju slučajeva zadatak suda u ovom vanparničnom postupku svodi se na utvrđivanje nečega što nije sporno ni za sud ni za učesnike. U ovom postupku, iako ga po zakonu vodi sudija, u suštini, osim izvođenja dokaza i uzimanja izjava za odricanju od nasleđa koje se obavlja pred sudijom, sve druge izjave i predloge od učesnika može da uzme na zapisnik i stručni saradnik sa zapisničarem. U najvećem broju slučajeva, po pravilu, postupak za raspravljanje zaostavštine sprovodi sudijski pomoćnik pod nadzorom sudije, i to najčešće kad među naslednicima nema nikakvih spornih pitanja. Imajući u vidu stručnost notara i njihovu nepristrasnost, kao i okolnost da je u najvećem broju slučajeva postupak za raspravljanje zaostavštine nesporan i jednostranački, kao i kada se uzme u obzir i pozitivno iskustvo koje imaju neke evropske države ali i države u regionu, smatralo se da sudovima treba pružiti mogućnost da mogu da povere raspravljanje zaostavštine javnim beležnicima, kao i da se uredi ovlašćenja javnog beležnika u postupku za raspravljanje zaostavštine.

U okviru ostavinskog postupka regulisana su ovlašćenja koja javni beležnik ima u pogledu preduzimanja prethodnih radnji koje se tiču sastavljanja smrtovnice, popisa i procene zaostavštine, preduzimanja mera za zaštitu prava određenih učesnika u postupku, postupka sa testamentom. U okviru postupaka ostavinskog suda po prijemu smrtovnice i postupaka za raspravljanje zaostavštine, predviđena su pojedina nova rešenja i radnje koje mogu da budu poverene javnom beležniku. Predviđene su situacije i radnje koje u postupku koje javni beležnik ne sme preduzeti i kad se vraćaju spisi sudu na dalji postupak.

Osnovno pravilo prema izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku je da javni beležnici, kao poverenici suda, preduzimaju radnje i donose odluke u postupku za raspravljanje zaostavštine u skladu sa odredbama Zakona o

vanparničnom postupku, odnosno da važe isti propisi koji važe i za sudove, izuzev ako Zakonom o vanparničnom postupku nije drugačije određeno. Kada javni beležnik preuzima radnje u postupku za raspravljanje zaostavštine kao poverenik suda, on ima ovlašćenje da preuzme sve radnje u postupku i da donese sve odluke, izuzev onih za koje je u Zakonu o vanparničnom postupku drugačije propisano. Odredbama Zakona izričito je predviđeno koje radnje ne sme da preuzima javni beležnik u toku postupka za raspravljanje zaostavštine i kada je on dužan da vrati spise ostavinskom sudu na dalje postupanje.

Izmenama je određeno da prestaju da važe odredbe Zakona o javnom beležništvu koje se odnose na postupak sačinjavanja javnobeležničke isprave, a koji sadrži odredbe o svojstvu i sposobnosti stranke, učesnicima u postupku, utvrđivanju i identiteta, svedocima, licima sa posebnim potrebama, zastupanju poslovno nesposobne stranke i pravnih lica, punomoćnicima i potpisivanju isprava (član 54. Zakona).

U prelaznim i završnim odredbama Zakona uređeno je stupanje na snagu Zakona, njegova primena i postupanje sa predmetima koji su u toku.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz budžeta Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se ovaj zakon donese po hitnom postupku, budući da bi nedonošenje zakona po hitnom postupku moglo da prouzrokuje štetne posledice po rad pravosudnih organa i ostvarivanje prava građana, imajući u vidu planirani početak primene Zakona o javnom beležništvu, koji predviđa da određene nadležnosti sudova u vanparničnom postupku preuzimaju javni beležnici..

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

1. Određivanje problema koje nacrt zakona treba da reši

Važeći Zakon o vanparničnom postupku („Službeni glasnik SRS”, br. 25/82 i 48/88 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 - dr. zakon, 18/05 - dr. zakon i 85/12) donet je kao republički zakon 1982. godine, na osnovu Ustava SFRJ iz 1974. godine, a u primeni je od 1. januara 1983. godine, u vreme drugačijeg društvenopolitičkog i ekonomskog sistema. Ovaj sistem je napušten i pretrpeo je korenite izmene posle raspada jugoslovenske federacije i nekadašnje državne zajednice. Iz tog razloga bilo je više nego potrebno da se i ovaj procesni zakon, definitivno usaglasi sa važećim Ustavom Republike Srbije.

Pošto pravila građanskih sudskih postupaka imaju instrumentalan karakter i služe zaštiti materijalnopravnog poretka, pojedina predložena normativna rešenja u Zakonu o izmenama i dopunama zakona o vanparničnom postupku (u daljem tekstu: ovaj zakon) su posledica nastojanja da se u ovom času važeći Zakon o vanparničnom postupku uskladi sa pojedinim rešenjima iz drugih važećih zakona kao što su: Zakon o javnom beležništvu, Porodični zakon, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o parničnom postupku, Zakon o zaštiti osoba sa mentalnim smetnjama i drugi zakoni, kao i da se tom prilikom i izvrši terminološka usklađenost Zakona o vanparničnom postupku sa ovim zakonima, ali i sa ratifikovanim konvencijama.

Jedno od najvažnijih usklađivanja ovog zakona odnosi se na dopune koje su potrebne radi usklađivanja sa Zakonom o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12). Pre svega na postupanje javnog beležnika po nalogu suda i na procesne odredbe javnobeležničkog postupka. Ustav Republike Srbije propisuje u članu 137. mogućnost poveravanja zakonom određenih javnih ovlašćenja preduzećima, ustanovama, organizacijama i pojedincima, zatim posebnim organima preko kojih se ostvaruje regulatorna funkcija i drugo, čime je obezbeđen osnov i normativni uslovi za donošenje ovog zakona u smislu poveravanja javnim beležnicima novih ovlašćenja koja su do sada bila u nadležnosti suda.

Posle Drugog svetskog rata u Jugoslaviji se ukinuto je javno beležništvo, kao posledica nove ideologije i shvatanja da se radi o profesiji koja je jedan od simbola buržoaske prošlosti sa kojom je, po tada vladajućem mišljenju, trebalo raskinuti. Dotadašnji poslovi javnih beležnika prenose se uglavnom u nadležnost sudova u vanparničnom postupku, a manji deo i na lokalnu samoupravu.

Danas, u modernoj Srbiji, rad na izradi zakona i vraćanju javnog beležništva u pravni sistem započinje 1996. godine u tadašnje Ministarstvu pravosuđa. Ministarstvo pravde je 2008. godine formiralo novu radnu grupu za izradu radne verzije zakona o javnim beležnicima koja je sačinila tekst koji je ministarstvo predložilo Vladi koji je usvojen 2011 godine.

Prilikom rada na izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku izvršila se analiza postojećih zakonskih rešenja i njihovog uticaja na praksu. Pored toga, vodilo se računa i o pozitivnim iskustvima koja postoje i u svetu i u regionu kad je u pitanju poveravanje pojedinih postupaka ili radnji javnim beležnicima.

Pošlo se od toga da postoji potreba da se preopterećeni i neažurni sudovi rasterete određenog broja pravnih stvari iz svoje nadležnosti, da se smanje troškovi koje imaju sudovi i ublaže teškoće u finansiranju sudova, smanje materijalni troškovi sudova, kao i da im se omogući da bolje i efikasnije organizuju vršenje svoje delatnosti u interesu efikasnije pravne zaštite i u interesu građana kojima treba pružiti

pravovremenu i efikasnu, a i kvalitetnu pravnu zaštitu u onim pravnim stvarima u kojima ne dominira javni interes.

Prema zvaničnim pokazateljima, prema izveštajima Vrhovnog kasacionog suda gotovo od milion predmeta koji se evidentiraju u toku jedne godine, poslovi vanparnične materije čine više od trećine njihovog ukupnog broja.

Izveštaji o radu sudova ukazuju na njihovu ogromnu preopterećenost.

2010.

Iz izveštaja o radu svih osnovnih sudova u Srbiji za ostavinske predmete u periodu od 1. januara do 31. decembra 2010. godine, sudovi opšte nadležnosti imali su u radu ukupno 139 938 predmeta, od toga je rešeno 89 980, a ostalo je nerešeno 50 980 predmeta. Podaci Prvog osnovnog suda u Beogradu za period januar-mart 2010.godine, primljeno je ukupno 2.061 vanparničnih predmeta, od toga tzv. nesudećih/ugovori, zaveštanja i dr. 1218, u ostavini 5376 predmeta. U prvom osnovnom sudu u periodu od 1. januara do 31. decembra 2010. primljeno je 20 927 predmeta u ostavinama, rešeno je 13 234, a ostalo nerešeno 7 693 predmeta. Prosečan rad po odeljenju sudije obuhvata 1 923, 25 predmeta, a broj prosečno rešenih predmeta mesečno po sudiji iznosi 30 077. U Drugom osnovnom sudu u ostavinama primljeno je 4 770 predmeta, rešeno je 2 903, a ostalo je nerešeno 1 867 predmeta.

2011.

Uporedni podaci Prvog osnovnog suda u Beogradu za period od 1. januara do 31. decembra 2011. Ukazuju da su u vanparničnoj materiji ukupno primljena 7 863 predmeta, da je rešen 4 491 predmet, a ostalo je nerešeno 3 372 predmeta. U ostalim takozvanim nesudećim predmetima (obezbeđenje dokaza, testamenti, overa ugovora o doživotnom izdržavanju) primljeno je ukupno 4 876 predmeta, a rešeno njih 3 605. Godišnji izveštaj 2012. godine ukazuje da je u Prvom osnovnom sudu u Beogradu u ostavinskoj materiji primljeno ukupno 17 544 predmeta, rešeno 18 809 i ostalo nerešeno 5 547 predmeta. U materiji isprava R3 (ugovori o doživotnom izdržavanju, testamenti, obezbeđenje dokaza i sl.) primljeno ukupno 3 681 predmet, rešeno 28 560 a ostalo nerešeno 763.

2012.

Prema godišnjem izveštaju 2012. godine za sve osnovne sudove u Republici Srbiji u ostavinskoj materiji primljeno ukupno 109 360 predmeta i ostalo nerešeno 37 440 predmeta, a u materiji isprava R3 (ugovori o doživotnom izdržavanju, testamenti, obezbeđenje dokaza i sl.) primljeno ukupno 42 032 predmet, a ostalo nerešeno 4 193 predmeta.

2013.

Dok je prema izveštaju za prvi kvartal 2013. godine Prvi osnovni sud u Beogradu u ostavinskoj materiji primio ukupno 4 824 predmeta, rešeno 28 560 i ostalo nerešeno 5 596 predmeta, a u materiji isprava R3 primljeno ukupno 926 predmet, rešeno 1 032 , a ostalo nerešeno 657. U ostavinskoj materiji primljeno ukupno 31 069 predmeta, rešeno 28 560 i ostalo nerešeno 37 440 predmeta. U materiji isprava R3 (ugovori o doživotnom izdržavanju, testamenti, obezbeđenje dokaza i sl.) primljeno ukupno 42 032 predmet, rešeno 42 608, a ostalo nerešeno 4 193 predmeta.

Ovo ukazuje da je u odnosu na predmete u vanparničnom postupku koji su sudeći, na primer u 2010. godini primljeno oko 80% više nesudećih predmeta (ostavinskih predmeta), dok su predmeti obezbeđenja dokaza, testamenti, overe ugovora o doživotnom izdržavanju činili više od 15% ukupno primljenih vanparničnih

predmeta. Svi ovi podaci govore o preopterećenosti sudova što dovodi do sporosti i do neefikasne zaštite.

Imajući u vidu je da je Zakon o vanparničnom postupku usvojen je 1982. godine, može se konstatovati da je tadašnji motiv zakonodavca, prilikom donošenja propisa iz ovih oblasti, bio zaštita dve grupe ljudi: a) osobe koje zbog fizičkog, intelektualnog i/ili mentalnog invaliditeta ili iz drugih razloga nisu u stanju da se adekvatno stavljaju same o svojim interesima, kao i b) drugih osoba koje stupaju u pravne odnose sa njima. U vreme donošenja Zakona o vanparničnom postupku osobe sa invaliditetom posmatrane su isključivo kroz individualna ograničenja i medicinsku pomoć (tzv. medicinski model pristupa osobama sa invaliditetom). Ovaj koncept je međutim prevaziđen i kao takav napušten. Pored prethodno navedenog usklađivanja jednako važno je i usklađivanje koje se odnosi na uređenje ličnih stanja prema osnovnim načelima Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope br. R (99) 4 o punoletnim osobama i poslovnoj sposobnosti.

2. Cilj koji se postiže

Poveravanjem sprovođenja postupka javnim beležnicima u određenim imovinskim vanparničnim stvarima, sudovi će se rasteretiti velikog broja poslova nižeg obima i stepena odgovornosti. Samim tim cilj je i da se smanje troškovi koje imaju sudovi i ublaže teškoće u finansiranju sudova, smanje materijalni troškovi sudova, kao i da im se omogući da bolje i efikasnije organizuju vršenje svoje delatnosti u interesu efikasnije pravne zaštite i u interesu građana kojima treba pružiti pravovremenu i efikasnu, a i kvalitetnu pravnu zaštitu u onim pravnim stvarima u kojima ne dominira javni interes.

Na primer, u toku ostavinskog postupka u velikom broju slučajeva nema spora među naslednicima, ni o tome ko su naslednici, ni u pogledu osnova za pozivanje na nasleđe, u pogledu imovine koja čini imovinsku masu, kao i o naslednim delovima koji pripadaju naslednicima, legatarima i drugim licima. U najvećem broju slučajeva zadatak suda u ovom vanparničnom postupku svodi se na utvrđivanje nečega što nije sporno ni za sud ni za učesnike. U ovom postupku, iako ga po zakonu vodi sudija, u suštini, osim izvođenja dokaza i uzimanja izjava za odricanju od nasleđa koje se obavlja pred sudijom, sve druge izjave i predloge od učesnika može da uzme na zapisnik i stručni saradnik sa zapisničarem. Osim toga, po pravilu, postupak za raspravljanje zaostavštine sprovodi sudijski pomoćnik pod nadzorom sudije i to najčešće kad među naslednicima nema nikakvih spornih pitanja. Imajući u vidu stručnost javnih beležnika i njihovu nepristrasnost, kao i okolnost da je u najvećem broju slučajeva postupak za raspravljanje zaostavštine nesporan i jednostranački, kao i kada se uzme u obzir i pozitivno iskustvo koje imaju neke evropske države ali i države u regionu, smatralo se da sudovima treba pružiti mogućnost da mogu da povere raspravljanje zaostavštine javnim beležnicima, kao i da se uredi ovlašćenja javnog beležnika u postupku za raspravljanje zaostavštine. To je dobar primer rasterećenja kao cilja koji se ovim zakonom postiže.

Vanparnične stvari u kojima je javni interes naglašen i gde je neophodno sadejstvo suda, kao što su statusne ili porodične vanparnične stvari, određivanje naknade za eksproprijiranu nepokretnost, postupci vođenja javnih knjiga i registara koje vodi sud, sastavljanje isprava koje sastavlja sud, postupci za raspravljanje zaostavštine ne može se poveriti javnom beležniku. Ne mogu se poveriti ni postupci koji sudovi vode po službenoj dužnosti. Ali postupci koji se mogu pod određenim uslovima poveriti javnim beležnicima su postupak za deobu stvari u susvojini, postupak za uređenje međa i ostavinski poslovi gde nije potrebno sadejstvo suda.

Sledeći cilj koji se ovim zakonom postiže je značajan za građane, a odražava se kroz povećanje opšte pravne sigurnosti. Podizanjem opšteg nivoa pravne svesti u mnogome se pomaže bolje funkcionisanje pravnog sistema u celini. Oba razloga

obuhvataju i ciljeve reforme pravosuđa u Srbiji. Činjenica je da je nivo pravne svesti naših građana veoma nizak. Oni retko koriste usluge profesionalnih pravnika–advokata kao zastupnika, a naročito prilikom zaključivanja nekih manje složenih pravnih poslova. Tako se izuzetno retko može videti da je neko lice sačinilo priznanicu ili neki ugovor o prometu roba ili obavljanju određenih usluga u pismenoj formi ili da je ta forma odgovarajuća ili barem zadovoljavajuća. Na ovaj način, kada beležnici budu dostupni građanima i kada se oni afirmišu u našem pravnom sistemu, sigurno je da će se desiti da se na mnogo jednostavniji i kvalitetniji način obavljaju određeni pravni poslovi. Obavljanje tih pravnih poslova, kao što su sastavljanje isprava, potvrda određenih izjava volja, odnosno sačinjavanje zapisnika o određenim činjenicama, obavljaće beležnici na stručan i kompetentan način. S obzirom na to da će oni biti dostupniji građanima, oni će podići opšti nivo pravne kulture i pomoći da se dokazi i dokazna snaga mnogo brže i kvalitetnije koriste u sudu.

U Drugom delu važećeg Zakona o vanparničnom postupku, Glava I (čl. 31 – 44.), u kome su regulisani posebni vanparnični postupci za uređenje ličnih stanja, izvršene su određene izmene u postupku za lišenje poslovne sposobnosti. Nesporno je da pitanje poslovne sposobnosti ima veliki značaj sa aspekta poštovanja ljudskih prava i sveukupnog društvenog položaja osoba prema kojima se vodi postupak. U cilju primene modernog koncepta koji se odnosi na ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom i zasnovan je na stavu da osobe sa invaliditetom jesu u stanju da se same o sebi staraju ove izmene su neophodne. Ovo naročito imajući u vidu da ukoliko postoje životne situacije u kojima je ovim licima potrebna podrška država ima obavezu da im obezbedi neophodnu podršku. Ovaj tzv. socijalni model pristupa osobama sa invaliditetom, koji uvažava sve posebnosti jedne osobe i posmatra je, a ne isključivo kroz invaliditet, promoviše ideju da je društvo to koje treba da ukloni barijere, kako bi osobe sa invaliditetom mogle da ostvaruju sva prava ravnopravno sa drugim građanima.

Pošto je pravo na poslovnu sposobnost jedno od osnovnih ljudskih prava predviđeno Ustavom, cilj izmena ovog zakona je da se modifikuju pravila ovog postupka i to tako da: lice koje se potpuno ili delimično lišava poslovne sposobnosti može da se u postupku izjašnjava i izrazi sopstveno mišljenje u skladu sa svojim očuvanim mentalnim kapacitetom; se u ovom postupku poštuju dostojanstvo, privatnost i prava lica prema kome se postupak vodi; se u postupku uzima u obzir da postoje različiti stepeni nesposobnosti; se radi o jednoj vrsti mere; se stepen nesposobnosti može vremenom i menjati; se predviđa postupak za preispitivanje stepena lišene poslovne sposobnosti i postupak za vraćanje poslovne sposobnosti pre nego što istekne vreme proveravanja ako se utvrdi da više ne postoje razlozi zbog kojih je lice lišeno poslovne sposobnosti.

Još jedan cilj koji se želi postići ovim zakonom je smanjenje troškova u sudovima u vezi sa postupcima koji će se preneti u nadležnost javnim beležnicima. S jedne strane, biće omogućeno da javnobeležnička služba koja sama snosi, između ostalog, finansijski rizik svoje delatnosti obezbedi novo zapošljavanje o trošku svog budžeta. To može da smanji troškove angažovanja onih zaposlenih u sudu koji su do sada obavljali te poslove, odnosno može da doprinese boljoj organizaciji suda tako što će se postojeći zaposleni rasporediti na radna mesta na kojima je povećan obim drugog posla. U svakom slučaju izmena organizacije u sudu dovodi do racionalizacije materijalnih troškova koji postoje u ovom trenutku kada sudovi sprovode ove postupke koji će ovom izmenom preći u nadležnost javnih beležnika.

3. Da li su razmatrane druge mogućnosti za rešavanje problema?

U rešavanju problema pošlo se od opcije *status quo*. Odmah je uočeno da je postojeći Zakon o vanparničnom postupku donet 1983. godine u drugačijem ustavnom, zakonodavnom i pravno-koncepcijskom sistemu. Konstatovano je da je,

od donošenja zakona do danas, u oblasti građanske materije donet veliki broj novih zakona ili su izvršene značajne izmene i dopune zakona. Jedna od većih novina je i Zakon o javnom beležništvu. Osim toga, ovaj zakon se mora upodobiti sa novim pravnim tekovinama koje se ogledaju u mišljenjima, preporukama, presudama Evropskog suda za ljudska prava za pomenuti period. (Preporuka br. R (86) 12 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o merama za sprečavanje i smanjivanje opterećenja sudova iz septembra 1986. godine; Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom i o Preporuci br. R (99) 4 Komiteta ministara državama članicama o načelima koja se tiču pravne zaštite punoletnih osoba umanjениh sposobnosti iz februara 1999. godine;) Konstatovano je da opcija *status quo* ne može rešiti uočene probleme i ostvariti željene ciljeve.

Ipak bilo je jasno da nije potrebna ni opcija donošenja novog zakona. Bez obzira što je uočena potreba za sveobuhvatnom promenom ovog zakona, problemi koji su pomenuti u ovoj analizi kao i ciljevi koji se žele postići mogu se rešiti, u ovom trenutku, kroz izmene i dopune zakona.

4. Zašto je donošenje zakona najbolje rešenje problema?

Donošenje zakona u ovom slučaju obavezuje je na osnovu člana 20. Ustava Republike Srbije koji propisuje, između ostalog, da se ljudska prava zajemčena Ustavom mogu ograničiti zakonom ako ograničenje dopušta Ustav, u obimu neophodnom da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu. U istom članu, između ostalog, navodi se da su pri ograničavanju ljudskih prava svi državni organi a naročito sudovi dužni da vode računa o suštini prava koje se ograničava, važnosti svrhe ograničenja, i o tome da li postoji način da se svrha ograničenja postigne manjim ograničenjem prava. Imajući u vidu da je ustavom zajemčeno pravo na pravnu ličnost (član 37.) odredbe ovog zakona koje regulišu lišenje poslovne sposobnosti, uslove za lišenje mogu se samo zakonom urediti.

Poveravanje javnih ovlašćenja može se poveriti samo zakonom i to nalaže Ustav Republike Srbije u članu 137. U skladu sa tim Zakon o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS“, broj 31/11) propisao je da je javno beležništvo služba od javnog poverenja. Ali imajući u vidu se Zakonom o vanparničnom postupku određuju pravila po kojima redovni sudovi postupaju i odlučuju o ličnim, porodičnim, imovinskim pravnim stvarima koje se po tom ili drugom zakonu rešavaju u vanparničnom postupku (član 1.) najcelishodnije rešenje je da se javnom beležniku povere navedeni poslovi upravo Zakonom o vanparničnom postupku.

Upodobljavanje

U ovom zakonu je potrebno da se upodobe nazivi redovnih sudova sa Zakonom o uređenju sudova (član 1.), zamena propisa koji su prestali da važe propisima koji su sada na snazi i na koje se pozivaju pojedine odredbe (čl. 2, 3, 4,) terminološko usklađivanje reči i pojmova sa drugim pojmovima iz važećih pravosudnih zakona (član 5.,)

Povereni poslovi

U opštim odredbama Zakona o vanparničnom postupku, dodat je potpuno novi deo (čl. 30a–30i) koji sadrži odredbe koje se odnose na poveravanje sprovođenja postupka ili pojedinih procesnih radnji javnom beležniku. Ovim odredbama propisani su uslovi pod kojima jedna vanparnična stvar može biti poverena javnom beležniku, postupak poveravanja, način poveravanja, kriterijumi pod kojima se određuje javni beležnik kojem će se poveriti vanparnični predmeti, troškovi postupka i dr. Poveravaju se vanparnične stvari u kojima dominira sloboda raspolaganja učenika u postupku , a postpci u kojima dominira javni interes i gde je potrebno učecše suda isključena je mogućnost poveravanja poslova.

Lična stanja (poslovna sposobnost)

U odluci suda o lišenju poslovne sposobnosti mora biti određeno i vremensko trajanje izrečene mere ali isto tako sud mora odrediti i period kada će ponovo organ starateljstva proveriti da li i dalje postoje razlozi za izrečenu meru ograničenja poslovne sposobnosti. Vremensko trajanje mere propisano je i za postupke vraćanja i produženja roditeljskog prava. Izrečena mera nema trajni karakter. Uvođenjem periodičnog preispitivanja sudske odluke Zakon je u saglasnosti sa Preporukom Komiteta ministra Saveta Evrope br. R (99) 4 Princip 14. koja predviđa da: „ograničenje poslovne sposobnosti treba da bude vremenski ograničeno, uz periodično preispitivanje.

5. Na koga i kako će uticati predložena rešenja?

Olakšani pristup, brži, efikasniji i ekspeditivniji rad u vanparničnim postupcima koji su povereni javnim beležnicima odgovaraju građanima, pravnim licima i preduzetnicima.

Najznačajnije za građane je to što će javni beležnici od sudova preuzeti nadležnost za ugovore o prometu nepokretnosti i garantovati njihovu tačnost, odnosno odgovarati za njihovu ispravnost.

Uključivanje javnog beležnika ima znatne prednosti za državu, kao i za pravne i ekonomske poslove. Što su pravne posledice nekog pravnog posla složenije i teže, a samim tim i značajnije, to bi trebalo da bude mnogo veća korist od delokruga poslova javnog beležnika.

Lica lišena poslovne sposobnosti, potpuno ili delimično, stiču veću pravnu sigurnost i mogućnost preispitivanja odluke od strane suda i u postupcima koji su pravnosnažno okončani. Ako se mentalno stanje lica lišenog poslovne sposobnosti popravi i promeni sud će po službenoj dužnosti ili na predlog zakonom određenih lica doneti novo rešenje i pre isteka predviđenog vremenskog roka za preispitivanje mentalno stanja ovog lica. Sud može doneti delimično rešenje o oduzimanju poslovne sposobnosti. Ograničenjem mere lišenja poslovne sposobnosti na tri godine sa obavezom preispitivanja odluke imaju za cilj preispitivanje činjenice da li postoje uslovi za vraćanje poslovne sposobnosti što doprinosi boljoj zaštiti interesa ovih lica ali i kontroli organa starateljstva. Ova lica su pod posebnom zaštitom države, postupci prema njima su hitni, ovim zakonom propisani su kraći rokovi u postupanju drugostepenog suda po žalbi na rešenje.

Ako se radi o licu kojem je delimično oduzeta poslovna sposobnost, sud u novom rešenju može povećati ili smanjiti krug poslova koje ovo lice može da preduzima. Na taj način sva treća lica mogu biti sigurna da li je moguće zaključiti ugovore sa ovim licem koje je delimično lišeno poslovne sposobnosti, jer se predloženim rešenjima u vezi sa postupkom lišenja poslovne sposobnosti pojačava pravna sigurnost u pravnom prometu.

6. Koje troškove će primena Zakona izazvati građanima i privredi, posebno malim i srednjim preduzećima?

Primena ovog zakona neće izazvati povećanje troškova za građane, pravna lica i preduzetnike u smislu onih troškova kada sud rešenjem poverava sprovođenje postupka i vanparničnih radnji javnim beležnicima. Ovo iz razloga što nakanadu troškova i nagradu za rad javnom beležniku kao povereniku suda određuje i isplaćuje sud prema javnobeležničkoj tarifi. Sud ovu nakanadu naplaćuje od stranaka po propisima koji važe za sudske takse. Javni beležnik ne sme da se sporazumeva sa učesnicima o naknadi troškova i nagradi za svoj rad niti sme od njih naplaćivati naknadu troškova i naknadu za svoj rad. Stranka u ovom postupku dužna je da plati

propisanu taksu a mogućnost oslobađanja od troškova postupka utvrđuje se prema pravilima postupka čije je sprovođenje povereno javnom beležniku.

Troškove koje će imati građani, pravna lica i preduzetnici tiču se nadležnosti javnih beležnika za sastavljanje isprave o pravnom poslu, izjavi volje, pravnoj i drugoj radnji, a kada za te poslove nije određena nadležnost suda po osnovu posebnog zakona. Reč je o troškovima za izvršenu uslugu javnog beležnika, troškova takse i drugih nastalih troškova.

Nagrada za rad i naknada troškova javnom beležniku propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa Javnobeležničkom tarifom i donošenje ovog akta očekuje se po konstituisanju Komore javnih beležnika koja prethodno daje mišljenje na ovaj akt.

7. Da li pozitivne posledice donošenja Zakona opravdavaju troškove njegove primene?

Eventualni troškovi koje će građani, pravna lica i preduzetnici imati za usluge javnih beležnika pravdaju se time što se ovim prenosom ovlašćenja obezbeđuje veća pravna sigurnost, skraćeno trajanje postupka koji su sada u nadležnosti suda, pravna pouzdanost i što se postiže efekat rasterećenja javnih registara i parničnih i vanparničnih sudova. Nasuprot tome, javni beležnik nije neophodan za ona pravna pitanja čije su pravne posledice manje složene i koje građanin može sam da reši. Takođe, ne manje važno, građani, pravna lica i preduzetnici su zaštićeni od štetnog postupanja javnih beležnika time što je odgovornost za ovu štetu pokrivena obaveznim osiguranjem.

Finansijska korist odraziće se na budžet Republike Srbije. Javni beležnici će sačinjavati isprave na primer ugovor, testament i dr., sprovoditi nesporene ostavinske postupke i kao i svaki drugi poreski obveznik biće dužan da vrši nakadu obaveznih poreza, sa jedne strane, a sa druge strane svaka stranka u postupku pred javnim beležnikom dužna je da plati propisanu taksu koja je priliv budžeta Republike Srbije.

Republika Srbija će u značajnoj meri biti zaštićena i od mogućnosti pranja novca, jer će transakcije ići kroz ugovore i druge poslove kojima formu daju javni beležnici, a plaćanje će se odvijati isključivo preko računa, a ne u gotovini.

Ne postoji mogućnost zloupotrebe u naknadi troškova javnih beležnika u vanparničnim postupcima budući da naknadu za rad i naknadu troškova javnog beležnika određuje ministar nadležan za poslove pravosuđa po pribavenom mišljenju Komora javnih beležnika kroz Javnobeležničku tarifu. To je onaj iznos koji mora biti ekvivalentan stvarnim troškovima u ovim postupcima.

Imajući u vidu da javni beležnici obavljaju poverene poslove kao delatnost privredni subjekti ovim zakonskim rešenjem biće omogućeno da javnobeležnička služba zaposli i odgovorajući broj lica koja su nezaposlena, ili koja bi zbog svojih kvalifikacija radila u javnom sektoru ali će biti alocirana u privatni sektor što rasterećuje budžet Republike Srbije, odnosno autonomne pokrajine i lokalne samouprave, imajući u vidu da javni beležnik može imati javnobeležničke pomoćnike, pripravnike i administrativno osoblje.

8. Da li se Zakonom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija?

Nacrtom Zakona, s obzirom na materiju koju uređuje, direktno se ne podstiče stvaranje novih privrednih subjekata ili tržišna konkurencija

9. Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o zakonu?

Radna grupa za izradu radnog teksta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku završila je 19. oktobra 2012. godine svoj rad na izradi radnog teksta Zakona. Nakon toga, tekst je objavljen na sajtu Ministarstva pravde i državne uprave i pozvani građani i stručna javnost da se upoznaju sa radnim tekstom Zakona i istovremeno su svi zainteresovani pozvani da u narednih mesec dana svoje komentare pošalju putem obrasca za komentare na datu e-poštu.

Takođe, u okviru tog roka, javna rasprava je posebno organizovana u Pravosudnoj akademiji dana 5.11.2012. godine kada je predstavljena radna verzija Zakona. Na javnu raspravu su posebno pozvani predstavnici svih vrsta i nivoa sudova, kao i predstavnici javnih tužilaštava, Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca, javnih pravobranilaštava, Pravosudne akademije, Advokatske komore Srbije, Društva sudija Srbije, zatim predstavnici Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, Udruženje pravnika za medicinsko i zdravstveno pravo Srbije SUPRAM, Institut društvenih nauka u Beogradu, Zaštitnika građana, pravnih fakulteta, sindikata, Privredne komore, Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom, Kancelarije za evropske integracije i Kancelarije za regulatornu reformu i analizu efekata propisa, zatim nadležnog odbora Narodne skupštine, Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, USAID, Saveta Evrope, Svetske banke, GIZ, i naravno Udruženje pravnika specijalista za javnobeležničko pravo. Na ovoj javnoj raspravi su izneti predlozi i sugestije koje je radna grupa za izradu radne verzije zakona imala u vidu predloživši konačan tekst i time završila svoj rad dana 23. novembra 2012. godine.

Nakon toga, prilikom izrade konačnog teksta Zakona, pored rezultata javne rasprave utvrđeno je kao celishodnije da postupak prinudne hospitalizacije bude uređeno u okviru Zakona o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama a koji je u nadležnosti Ministarstva zdravlja. S tim u vezi, treba istaći da su na taj način uvažene primedbe sa javne rasprave.

10. Koje će se mere tokom primene Zakona preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem Zakona namerava?

Ovaj zakon ne zahteva podsticajne i finansijske mere.

Ovaj zakon zahteva organizaciono-institucionalne mere u smislu reorganizacije poslova u vanparničnim odeljenjima sudova a u vezi sa poveravanjem poslova javnim beležnicima. To znači reorganizacija i drugačija sistematizacija radnih mesta u sudovima shodno smanjenom obimu posla u sudovima imajući u vidu rasterećenje poslovima nižeg obima naročito overa kojih u sudu ima najviše.

Dodatne mere za sprovođenje odredaba posebnih postupaka za uređenje ličnih stanja u smislu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku nisu predviđene već će se primena ostvariti u okviru postojećih administrativnih kapaciteta sudova imajući u vidu da su izvršene određene izmene u postupku za lišenje poslovne sposobnosti, značajno su skraćeni rokovi i dr.

Plan i rokove reorganizacije poslova u sudovima utvrdiće Visoki savet sudstva i predsednici sudova shodno nadležnostima u skladu sa Zakonom o uređenju sudova, Sudskim poslovníkom i drugim relevantnim propisima.

Kada budu imenovani javni beležnici će proći obuke koje će obuhvatiti sve oblasti njihovih budućih delatnosti, uključujući i vanparničnu materiju. Zakonom o javnom beležništvu propisana je nadležnost Komore javnih beležnika, između ostalog, da organizuje i da se stara o stručnom usavršavanju javnih beležnika, javnobeležničkih pripravnika i javnobeležničkih pomoćnika, kao i da organizuje stručne skupove, seminare i savetovanja u oblasti javnog beležništva, organizuje objavljivanje stručne literature u oblasti javnog beležništva. U cilju ostvarivanja stručnog osposobljavanja i usavršavanja javnih beležnika Komora može osnovati

Javnobeležničku akademiju čija se organizacija, delatnost i finansiranje uređuju osnivačnim aktom u skladu sa Statutom i drugim opštim aktima Komore. Za ove namene nisu potrebna sredstva iz budžeta Republike Srbije zato što je Komora neprofitno udruženje koje kao i svako drugo udruženje stiče imovinu od članarine i uispisnina svojih članova, sredstva ostvarena izdavanjem izvornika i prepisa javnobeležničkih isprava iz arhive Komore, prihoda od naplaćenih kazni, dobrovoljnih priloga, donacija i poklona i drugih prihoda u skladu sa zakonom i finansira svoj rad.

Zakonodavne mere tiče se podzakonskih akata Zakona o javnom beležništvu u smislu sprovođenja odredaba Zakona o vanparničnom postupku u delu koji se tiče poveravanja sprovođenja postupka ili pojedinih procesnih radnji javnom beležniku. Donošenje pojedinih podzakonskih akata vezano je za konstituisanje Komore javnih beležnika. Propisan je rok od 15 dana od dana imenovanja prvih 100 javnih beležnika da se održi osnivačka skupština Komore javnih beležnika i rok od 90 dana od održavanja osnivačke skupštine kada je Komora dužna da izabere organe Komore i donese podzakonska akta. (član 179.) Zakonom o javnom beležništvu ministar nadležan za poslove pravosuđa donosi Javnobeležničku tarifu. Primena Zakona o javnom beležništvu počinje od 1. septembra 2014.godine.

Mera jačanja pozitivne percepcije građana o radu javnih beležnika u vanparničnoj materiji ostvariće se putem sredstava javnog informisanja ali i pravovremenim i kvalitetnim obaveštavanjem građana, pravnih lica i preduzetnika o vanparničnim poslovima koje obavljaju javni beležnici.